

I FEBRUARI 1921.

AFLEVERING 10.

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE:

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER JAAR f 6.50.

ELECTRISCHE VOGELFOTOGRAFIE.

OFSCHOON kort geleden van mijn collega en vriend Dr. C. Eijkman een uitvoerig artikel over deze sport in „De Levende Natuur” verscheen, waag ik het toch voor mijn bijdrage onder bovenstaand opschrift eenige ruimte te vragen. Over mijn electrisch apparaat wensch ik niet veel in 't midden te brengen, het is daartoe trouwens ook te eenvoudig. Ik wilde meer de aandacht vragen voor de opnamen, de ervaringen daarbij opgedaan en de houding en gedragingen der vogels ten opzichte van deze en de kuil-in-den-grond methode.

Reeds in het allereerste jaar, dat ik vogels fotografeerde, had ik het idee, om een electrisch apparaat op den sluiters van mijn camera te maken, en de vogels zichzelf te doen fotografeeren door ze bij het zich neerzetten contact te laten bewerken tusschen twee, boven de eieren gestelde, koperdraden. Ik moet er dadelijk bij zeggen, dat deze methode mij, aartsknutselaar, voornamelijk toelachte om het mooie van de techniek. Eerlijk gezegd, zat ik liever uren in mijn tent of in den grond om de schuwe vogels van vlakbij te kunnen zien en hun gedragingen tegenover het vreemde gedoe. Vandaar, dat ik wel een electrisch apparaat maakte — nog ver van volmaakt — waarmee ik in het najaar van 1912 een musch, die zelf contact maakte, op de

plaat kreeg, maar niet den lust had, om het meer in overeenstemming te brengen met de eischen, die men aan een goeden sluiters stellen moet. En gelukkig! Wat zou ik veel aangename uren, al zat ik dan ook op prachtige, zonnige lentedagen in den grond, gemist hebben en hoevele schitterende tooneeltjes, vooral van de meeuwen en sterns in de inlagen, waren dan nooit door mij aanschouwd geworden.

In het seizoen van 1917 leidde een zekere omstandigheid er echter toe, dat ik weer een electrisch apparaat op den sluiters bedacht, nu een doelmatiger dan het vorige. Ook kwam ik toen in kennis met Dr. Eijkman, die de electrische methode als het non plus ultra verheerlijkte. We brachten samen een Zondag door op een der hillen in de inlagen. Toen ging het natuurlijk tegen elkaar op. 't Was een wed-

De tureluur stapt.

Foto J. Vijverberg.

strijd, wie de meeste opnamen zou doen dien dag. Voor mijn partner scheen de kans niet twijfelachtig, daar bij zijn meesterlijk knutselwerk mijn armzalig prutswerk ongelukkig afstak. Hij had 11 platen bij zich en verkreeg 11 opnamen; ik 9 platen en 9 opnamen. We waren dus aan elkaar gewaagd. Ik zag echter wel, dat zijn inrichting veel doelmatiger was dan de mijne en veel secuurder werkte. Sinds werkte ik elken zomer met mijn electrischen sluiters en de beste praestaties van de gewone methode ten spijt, waren mijn opnamen zeker niet minder dan die, welke ik, ten koste van veel tijd, geduld

en ontbering, vroeger verkregen had. Maar deze laatste hadden toch voor mij de grootste waarde: ik had er veel voor opgeofferd; ik had de schuwe vogels vlak voor me gezien; ik had ze na korter of langer wachten in de buurt zien neerstrijken, naderbij zien komen, heen en weer loopen, dicht bij het nest, aarzelend, dan stilstaand, luisterend, spiedend, het groote oog onbeweeglijk, vol actie. Soms zag ik ze om mijn schuilplaats sluipen en zelfs nieuwsgierig tusschen de bedekking van plantenrommel door naar binnen gluren.

Van al deze dingen, die voor mij de vogelfotografie zoo'n bekoring geven, is bij de electrische methode geen sprake. Je stelt de camera, legt het contact en gaat heen, een uur, een half uur, — 'k heb 't wel gehad van 5 minuten — en je komt kijken, of de sluiters is „afgegaan”. Is dit zoo, je stelt de zaak opnieuw en gaat maar

weer weg. Je komt thuis met een boel belichte platen, waarvan je al heel weinig weet. Eerst in de donkere kamer wordt het raadsel opgelost. Heb je dan een betrouwbaren sluiters, die vlug werkt, dan krijg je wel mooie resultaten. De houding der vogels is zoo willekeurig mogelijk en daardoor vrij van elk idee van poseeren, wat de opname natuurlijk ten goede komt. Daar staat echter tegenover, dat dezelfde willekeur je soms absoluut onbevredigende kicken geeft, b.v. een vogel, zittend of staande met den staart naar de lens, zoodat je zelfs van oogen of snavel geen steek ziet. Die heb je bij denzelfden vogel intusschen maar één keer, want heeft hij eenmaal de klap van den sluiters gehoord, dan zal hij volgende keeren wel het nest naderen met den kop naar de camera gekeerd, voorzoover het althans de schuwe soorten betreft.

Mogen dus de opnamen, met deze methode verkregen, als regel natuurlijker, en dus mooier zijn, ik wil ze in één geval verkiezen boven de gewone; n.l. als het alleen om de foto's zelf te doen is. Maar als je de vogelfotografie beoefent uit liefde tot de vogels, als je ze meteen in dienst stelt van de vogelstudie en je wat van dat wonderbare vogelleven van nabij wil zien, wel, dan kruip je weer in tent of kuil en wacht maar weer, desnoods uren lang

Ik heb hierover met Eijkman vaak een onschuldig dispuut gehad. Hij vindt de elektrische methode de ideale: Beschik je niet over veel tijd, en je wil toch aan deze sport doen, die zoo tijdroovend in de eerste plaats is, dan breng je 's morgens even je camera bij een nest en gaat ze 's middags of 's avonds halen. Je hebt geen tenten of kuilen noodig en je resultaten zijn onberispelijk. Wat het eerste betreft, tijdsgebrek, nu daarin gaf ik hem volkomen gelijk, ook dat de resultaten schitterend zijn. Maar ik hield vol, dat je met het electrisch gedoe vreemd blijft van het intieme vooglenleven en dat ik het bleef beschouwen als een surrogaat, zij het er dan ook een, dat, het resultaat gezien, het natuurlijk product zelfs overtreft. Dit moest collega dan weer toegeven en zoo wilden de antipoden elkaars standpunt wel begrijpen, doch bleef ieder op zijn eigen stuk staan.

Intusschen kwamen we toch wel wat naar elkaar toe. Ik nam de vogels, die ik al gefotografeerd had met gebruik van gummibal en slang, nog eens met het electrisch apparaat en de briefkaart, die Eijkmans laatste bezoek aankondigde, hield

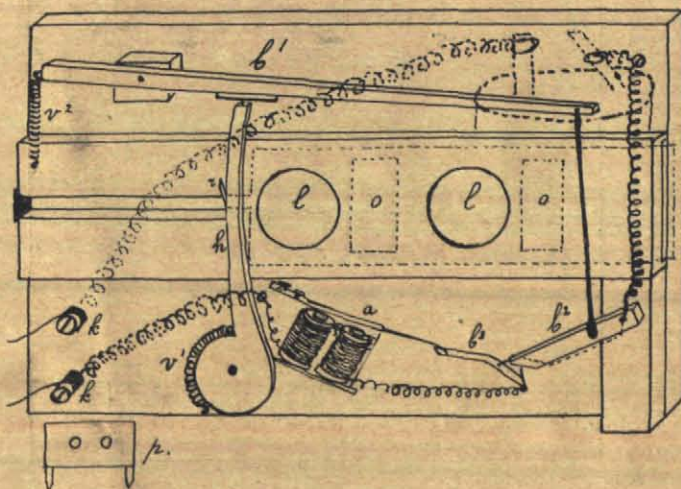

Foto J. Vijverberg.
De kalverpoot in 't meeuwnest.

o. m. in het verzoek, of ik tevoren bij een nest in 't duin eens een kuil wou graven; hij wilde ditmaal „ook wel eens probeeren, een vogel „uit de hand” te nemen”.

Mocht ik dus bedenkelijk naar de electrische methode afzakken, als ik een vogel zou fotografeeren, waarvan ik nog geen kiek had, dan ging onvermijdelijk de spa weer mee en kroop ik als vroeger in mijn hol en wachtte, zoo noodig tot de avond viel.

Het heeft lang geduurd, eer ik overging tot de aanschaffing van een stereo-camera. Ik hield meer van opnamen op groot formaat: $12 \times 16\frac{1}{2}$ of 13×18 . Van vergroo-tingen wilde ik niet veel weten, daar ik vond, dat bij vergroo-ting elke kiek iets van de scherpte inboette. Eindelijk, in 1920 dan, kreeg amice Eijkman, die me al zoo vaak aangespoord had, zoo'n camera te koopen, zijn zin. Ik ging er toe over een 9×18 stereo te koopen, omdat de halve plaat een mooi formaat was voor een

Installatie voor electrische vogelfotografie.

lantaarnplaatje, omdat ik gezien had, dat vergrootin-gen ook wel heel scherp kunnen zijn en omdat ik me ging voorstellen, dat stereo-scoopplaten me later, och ja, meergenoegen zouden geven, als ik me de genoegens van mijn jonge jaren weer eens indenken zou. Ik kocht dus een stereoscoop camera en pakte er goed mee uit, doch moest natuurlijk van voren af aan beginnen. Daar het ditmaal om de opnamen in de eerste plaats te doen was, om opnamen van vogels,

die ik reeds zoo vaak voor mijn lens had zien draaien, maakte ik vlug voor mijn nieuwe camera een electrischen sluiters. Als hij mocht voldoen, zou ik daarmee het heele seizoen werken. Hij beantwoordde volkomen aan mijn stoutste verwachtingen, zoodat ik in één enkel seizoen alle karakteristieke duin- en zeevogels op de plaats kreeg, de schuwe zilvermeeuwen en wulpen niet uitgezonderd. Van de meeste vogels had ik op 't eind van 't seizoen vijf of zes of meer fraaie kiekken en mijn zes dozijn platen gaven mij zeker vijftig goede cliché's.

Ik wil nu even in 't kort den sluiters beschrijven, om daarna aan elk der gekiekte vogels een kleine beurt te geven, waarbij allicht enkele persoonlijke ervaringen ter sprake komen.

Het sluitersstuk, hiernaast afgebeeld, bestaat uit een plankje, dat rechtstandig vastgeschroefd wordt op een grootere plank, waarop de camera komt te staan. De twee lenzen, die buiten het front van de camera uitsteken, passen precies in twee

houten ringen, die tegen de achterzijde van de sluitersplank vastgelijmd zitten, zóó, dat de lenzen achter de lensopeningen l.l. vallen. Aan de achterzijde van de plank is ook de kleine batterij (van een zaklantaarn) bevestigd, vanwaar de koperdraden naar de klemschroeven k. k. leiden. Op de schets zijn de draden, voorzoover ze langs de achterzijde van de sluitersplank loopen, gestippeld. Voor de lensopeningen l. l. kan een blikken schuif met twee evengroote openingen o. o. er in, heen en weer bewogen worden. Staat de sluitersplank voor de opname gereed, dan komt een recht-hoekig omgebogen lip r. van die blikken schuif tegen den hefboom h. aan te liggen. De hefboom grijpt met een pennetje boven in een gaatje van hefboom b. Deze laatste wordt in den stand, als op de schets aangegeven, gehouden door hefboom b², die met een pennetje grijpt in een gaatje van hefboom b³, welke laatste een koperen plaatje is, waarop het anker a van de electromagneet rust.

De leidingdraden, die van de klemschroeven k. k. naar het nest loopen, worden daar bevestigd aan een stokje, dat in den grond gestoken wordt. De eene draad wordt tot een ring gebogen, en de andere daarin gestoken, zonder te raken wel te verstaan. Al naar men den vogel zittend of staand, op of naast het nest wil hebben, stelt men dit contact hoog of laag, boven of naast het nest. Men kan vaak den vogel de

Foto J. Vijverberg.

Kleine zeemeeuwen bij hun nest.

richting, die men wenscht, wel voorschrijven, door den weg, waarlangs men hem niet wenscht, af te sluiten met b.v. takjes, die men aan dien kant in den grond steekt.

Maakt nu de vogel contact, dan slaat het anker a den hefboom b³ neer, waarvoor b² vrij komt. De veerkracht van de veer v² trekt nu den langen arm van b¹ naar boven, welke beweging b² volgen moet. Nu komt ook de hefboom h vrij, die nu, door de veerkracht van de veer v¹ naar links vliegt, de schuif van den sluitersplank met zich meenemende, zoodat de openingen o. o. voorbij de lenzen vliegen en daarmede de plaats belicht is.

Meteen is de stroom verbroken, ook al blijven de draden op het nest met elkaar in aanraking, daar b² en b³, waar de stroom doorheen gaat, van elkaar gescheiden worden.

Dit is in 't kort de beschrijving van de werking van een sluiters, waaraan ik dit jaar een 60-tal mooie vogelopnamen te danken heb. Vóór deze sluitersplank plaatste ik als front van het heele gedoe, een groen geverfd plankje, met 2 openingen, vallende voor l. l. van de sluitersplank.

Om de vogels te voren aan de vreemdigheid te doen wennen, zette ik op de plaats, waar de camera komen moest, een groen geverfd plankje, gelijkende op het front van de camera, in den grond en stak daarachter wat bebladerde takken, die later ook over de camera kwamen te liggen. Het plankje staat afgebeeld bij p. Zulke plankjes had ik er een stuk of 4 en deze eenvoudige voorbereidingsmaatregel heeft zeker niet weinig tot het succes van dit jaar bijgedragen.

De eerste vogel, die er aan gelooven moest, was de kievit, ten eerste, omdat die al zoo vroeg begint te leggen en ten tweede, omdat deze vogel, al heeft men er nog zooveel goede negatieven van, altijd weer een plaat waard is. Kleur, houding, manier van doen, kortom, de heele verschijning van den kievit blijft ons boeien. Ik blijf hem fotografeeren, zoolang ik de sport beoefenen zal.

Paaschmaandag reed ik naar de Haamsteedsche duinen met alleen twee simpele fopplankjes bij me. Spoedig had ik enkele nesten van vier gevonden en voor twee, die me het geschiktst leken, kwam een plankje te staan met wat takjes er achter.

Den volgenden dag stond om 11 uur voor een der nesten de camera met het contact boven de eieren. Ik trok me wat terug achter een heuveltje, ging daar op den uitkijk liggen en zag al gauw den kievit op het nest toestappen. Ik zag, dat hij zich neerzette en wegvloog. De opname was gedaan, binnen tien minuten. Ik stelde den sluiters voor een tweede opname, doch toen de vogel binnen een uur niet terug was, pakte ik den boel op en ging naar nummer 2. Eer een uur verlopen was, stond ook die op de plaat. Later fotografeerde ik nog een kievit, die een nest met 5 eitjes had. Ik zag er 3 bij, die in teekening aan elkaar gelijk waren, terwijl de 2 andere ook wel met elkaar, maar niet met de 3 andere in tint overeenstemden, zoodat ik vermoed, dat 2 kieviten in hetzelfde nest gelegd hebben. Een ander maal maakte een kievitje, waarvan de jongen uitkwamen (al vroeg: 25 April) binnen een half uur viermaal contact. Alle 4 opnamen gaven prachtige cliché's, maar ze waren zoo goed als precies eender. Hoe ik het contact ook stelde, steeds kwam de vogel van denzelfden kant.

(Wordt vervolgd.)

J. VIJVERBERG.

DE DOODSHOOFDVLINDER.

IN het nummer van „de L. N.” van 1 December 1920, p. 192, vraagt een lezer, of het iets bijzonders is, dat eene in Juli verpopte rups van den Doodshoofdvlinder in October den vlinder leverde. Hij voegt er aan toe, dat in „ter Haar” staat, dat de pop overwintert.

Daar ik in 1896 en 1897 verschillende onderzoekingen over, en allerlei proef-